

Handläggare
Marithe Eriksson
08-508 28 172
marithe.eriksson@stockholm.se

Idrottsnämnden
1320000000
Box 8313
104 20 STOCKHOLM

FÖRELÄGGANDE ATT UTREDA VVC- INSTALLATIONER - FORSGRENSKA BADET

Beslut

Miljö- och hälsoskyddsnämnden förelägger Idrottsnämnden med org. nr. 212000-0142 att gällande Forsgrenska badet;

Utreda och inkomma med förslag på tekniska åtgärder på vattensystemet för att minska risken för bakterietillväxt i ledningssystemen. Underlaget ska åtminstone redovisa förslag på legionellaspolning och ändring av nedreglering till tappställe.

Utredningen ska utföras fackmässigt av VVS-konsult med kunskap om legionellasäkra utföranden. Åtgärdsförslag ska vara kostnadsberäknade.

Ovanstående ska snarast redovisas till miljöförvaltningen skriftligen, dock senast 60 dagar efter delgivning av detta beslut.

Bakgrund

Legionellasäkerhet

Vid möte med idrottsförvaltningen den 9 februari 2012 framkom att det eventuellt förelåg brister i VVS-installationer, och då särskilt i varmvattensystemen, vid vissa simhallar. Miljöförvaltningen vände sig samma datum till idrottsförvaltningen och fastighetskontoret med fråga om samlad förteckning över vilka simhallar som har 38-gradigt varmvatten i hela varmvattensystemet och vilka säkerhetsarrangemang som finns på dessa anläggningar och om riskbedömningar genomförts. Underlag skulle tas fram till den 15 april 2012.

Den 25 juni 2012 inkom redovisning från idrottsförvaltningen. Av redovisningen framkom bl. a att samtliga simhallar är utrustade med varmvattencirkulation (vvc) med larm på cirkulationspumparna och att återkommande rondering utförs av maskinister som bl. a kontrollerar temperaturer. Vid renoveringar genomförs grundliga genomgångar av vattenledningarna där blindledningar åtgärdas. För anläggningar som inte genomgått renovering har detta inte genomförts. En lista

bifogades till redovisningen med tekniska uppgifter om simhallarnas varmvattensystem.

Den 29 oktober 2012 hölls ytterligare ett möte mellan fastighetskontoret, idrotts- och miljöförvaltningen med anledning av den rapport som inkom i juni. Vid mötet gjordes överenskommelse om att fastighetskontoret och idrottsförvaltningen skulle;

- kvalitetssäkra listan på grund av ett antal osäkra uppgifter,
- komplettera med uppgifter för hur kontroll av legionellskyddet utförs. Det skulle av redovisningen framkomma om termometrar fanns både på ut- och returledning i vvc-systemen, om systemen är utrustade med styr- och regler för övervakning av temperaturer eller om övervakningen utförs manuellt samt med vilken frekvens temperaturkontroller då utförs,
- vid vilka anläggningar det förekommer duschar som används endast sporadiskt.

Uppdaterad förteckning skulle redovisas till miljöförvaltningen senast den 7 december 2012.

Vid möte den 25 januari 2013 överlämnade idrottsförvaltningen uppdaterad information. Av denna framkom att för huvuddelen av de 16 inventerade simhallarna är de tekniska systemen tillfredställande. Dock uppgavs i rapporten att blandning till 38 - 40 grader sker vid undercentraler (UC) vid Forsgrenska Badet, Bredängsbadet på damsidan, Västertorps-, Vällingbys och Tenstas sim- och idrottshall och att det vid dessa anläggningar saknas teknisk försäkring på annat sätt, såsom exempelvis legionellaspolning (genomspolning med hetvatten för att motverka bildning av biofilmer och bakterietillväxt i ledningar).

Termometrar finns på utgående varmledningar från UC. Det framgick inte av redovisningen i det fall termometrar och kontroll av varmvatten också utförs på returledningar i vvc-systemen. Vidare redovisades inte vilka legionellaförebyggande rutiner som finns vid simhallarna för sällan använda dusch-/omklädningsrum.

En överenskommelse gjordes vid mötet om att idrottsförvaltningen till senast den 31 mars 2013 skulle redovisa dels förebyggande rutiner för de anläggningar som saknar grundläggande legionellaförebyggande utformning, dels redovisa förslag till åtgärder. Överenskommelsen dokumenterades i ett mötesprotokoll daterat den 2 februari 2013.

Den 12 och 30 april 2013 inkom kompletterande information från idrottsförvaltningen, bland annat att det långt tillbaka (slutet på 90-talet och början av 2000-talet) provtagits på legionella och att detta då inte visat på något fall av legionellaförekomst.

Vidare uppgavs att idrottsförvaltningen fr. o. m 2011 har medverkat i ett utvecklingsprojekt, med avdödning med fria radikaler, som ett centralt skydd mot legionella spp, och andra organismer. Idrottsförvaltningen framförde att de anser det vara tveksamt om s.k. hetvattenspolning monterade på enskilda duschenheter är

tillräckligt effektivt för att avdöda legionella och andra organismer. Förvaltningens plan att installera utrustning för centralt skydd om projektet faller väl ut.

Den 20 maj 2013 förelades Idrottsnämnden att utreda eventuella brister i legionellasäkerhet vid bland annat Forsgrenska badet. I föreläggandet ingick att med hjälp av sakkunnig VVS-konsult fackmässigt utreda och redovisa förslag till åtgärder för att minska risken för bakterietillväxt i ledningssystemen. Utöver detta förelades Idrottsnämnden om att införa förbättringar i egenkontrollen; att logga temperatur på returvattnet till undercentral, att veckovis spola genom duschar i omklädningsrum som används sällan samt införa rutin för legionellprovtagning vid utpekade riskanläggningar.

Den 14 juni 2013 inkom redovisning från Idrottsnämnden. I de nya rutinerna skulle sällan använda duschar inventeras och spolats 1 ggr/vecka, temperaturer på returvatten loggas i undercentraler och legionellprovtagning införs från och med september 2013 på Forsgrenska badet, Vällingbyhallen, Tensta- och Västertorps sim- och idrottshallar samt Bredängsbadet. Utöver detta skulle rutin införas för att byta duschslangar 1 ggr/år samt tvätta eller byta duschhuvuden 1 ggr/år.

Redovisning enligt punkt 1 i beslutet att med hjälp av sakkunnig VVS-konsult fackmässigt utreda och redovisa förslag till åtgärder för att minska risken för bakterietillväxt i ledningssystemen, inkom inte.

Övrigt

I ett inriktningsbeslut i kommunfullmäktige 2010-03-29 godkändes investeringsutgifter om ca 500 mnkr för upprustning av Farsta sim- och idrottshall (renoverad), Åkeshovs sim- och idrottshall (under upphandling), Västertorps sim- och idrottsanläggning samt Vällingbyhallen. Då avsatta medel endast räckte för två av anläggningarna är nu inriktningen enligt tjänsteutlåtande Dnr FSN 4.2.1-49/2012, Upprustning och modernisering av Åkeshovs sim- och idrottshall, att upprustningsåtgärder i Västertorps och Vällingby sim- och idrottshallar ska klaras inom ordinarie ram för investeringar i idrottsanläggningar. Att uppräknade fyra anläggningar stått i fokus beror på att dessa vid tekniska besiktningar visade sig ha stora upprustningsbehov.

I det ursprungliga upprustningsärendet ingick dock inte teknisk statusbesiktning av Forsgrenska Badet då denna anläggning organisatoriskt inte låg under Idrottsnämnden utan låg under fastighetsnämnden. Det är oklart i vilket skick de olika VVS-installationerna är, exempelvis ledningar för kall- och varmvatten.

Motivering

Tillämpliga bestämmelser

Av 2 kap. 1 § miljöbalken (1998:808) framgår att en verksamhetsutövare ska kunna visa att verksamheten följer de förpliktelser som följer av andra kapitlets allmänna hänsynsregler.

Av 2 kap. 2 och 3 §§ miljöbalken framgår att den som bedriver verksamhet, dels är skyldig att skaffa sig den kunskap som krävs med hänsyn till verksamhetens art och omfattning för att skydda människors hälsa och miljön och dels vidta de skyddsåtgärder och försiktighetsmått som behövs för att förebygga, hindra eller motverka att verksamheten medför olägenhet för människors hälsa eller miljön.

Av 2 kap. 7 § miljöbalken framgår att kraven på hänsyn enligt 2 kap. 2-5 §§ gäller i den utsträckning det inte kan anses orimligt att uppfylla dem. Vid denna bedömning skall särskild hänsyn tas till nyttan av skyddsåtgärder och andra försiktighetsmått jämfört med kostnaderna för sådana åtgärder.

Med olägenhet för människors hälsa enligt 9 kap. 3 § miljöbalken menas en störning som enligt medicinsk eller hygienisk bedömning kan påverka hälsan menligt och som inte är ringa eller helt tillfällig.

Av 9 kap 3 § miljöbalken följer att med olägenhet för människors hälsa avses störning som enligt medicinsk eller hygienisk bedömning kan påverka hälsan menligt och som inte är ringa eller helt tillfällig.

Av 9 kap. 9 § första stycket miljöbalken framgår att lokaler för allmänna ändamål skall brukas på ett sådant sätt att olägenheter för människors hälsa inte uppkommer. Vidare framgår av andra stycket att ägare eller nyttjanderättshavare till berörd egendom ska vidta de åtgärder som skäligen kan krävas för att hindra uppkomsten av eller undanröja olägenheter för människors hälsa

Enligt 26 kap. 9 § miljöbalken får en tillsynsmyndighet i det enskilda fallet besluta om de förelägganden och förbud som behövs för att denna balk samt föreskrifter, domar och andra beslut som har meddelats med stöd av balken ska följas.

Enligt 26 kap. 21 § miljöbalken får en tillsynsmyndighet förelägga den som bedriver verksamhet eller vidtar en åtgärd som det finns bestämmelser om i denna balk eller i föreskrifter som meddelats med stöd av balken, att till myndigheten lämna de uppgifter och handlingar som behövs för tillsynen.

Enligt 26 kap 19 § första stycket miljöbalken ska den som bedriver verksamhet eller vidtar åtgärder som kan befaras medföra olägenheter för människors hälsa eller påverka miljön fortlöpande planera och kontrollera verksamheten för att motverka eller förebygga sådana verkningar.

Av 26 kap. 22 § följer att den som bedriver en verksamhet eller vidtar en åtgärd som kan befaras medföra olägenheter för människors hälsa eller miljön eller den som annars är skyldig att avhjälpa en olägenhet från sådan verksamhet är skyldig att utföra sådana undersökningar av verksamheten och dess verkningar som behövs för tillsynen.

Ytterligare bestämmelser om verksamhetsutövares skyldigheter att bedriva egenkontroll finns i förordning (1998:901) om verksamhetsutövares egenkontroll (1998:901) (egenkontrollförordningen). Av 4-7 §§ egenkontrollförordningen framgår att verksamhetsutövaren skall ha rutiner för att fortlöpande kontrollera att utrustning m.m. för drift och kontroll hålls i gott skick, för att förebygga

olägenheter för människors hälsa och miljön, att riskerna för verksamheten från hälso- och miljösynpunkt fortlöpande och systematiskt ska undersöka och bedömas samt att resultatet av undersökningar och bedömningar skall dokumenteras.

Legionella

Legionärssjuka och pontiacfeber smittar genom att man andas in vattenaerosoler som innehåller legionellabakterier. Smittorisken är störst i duschar och bubbelpooler där det bildas vattenaerosoler. Hälsoriskerna bedöms som stora för känsliga grupper såsom äldre, rökare och infektionskänsliga personer i det fall dessa insjuknar i legionärssjuka.

Normer för tekniskt utförande av vattenledningar och temperaturer för kall- och varmvatten i beredare och ledningar finns i 6:621 och 6:622 Boverkets byggregler BFS 2011:26, BBR 19. Den tekniska normen kan sammanfattas med att temperaturen i varmvattenberedare inte ska understiga 60°C, och att temperaturen i hela varmvattensystemet inte ska understiga 50°C. Likaså är det viktigt att kallvattenledningar är välisolerade från varmvattenledningar så att vattnet i dessa inte oavsiktligt värms upp. Nedblandning till ”duschtemperatur” i blandare ska ske vid eller nära dusch. Riskerna bedöms öka redan i det fall nedblandningen sker några meter från tappställe. Praxis i dessa fall är att systemet då kompletteras med exempelvis hetvattenspolning med viss frekvens.

Nämndens bedömning

Miljö- och hälsoskyddsnämndens bedömning är att Idrottsnämnden som verksamhetsutövare vid simhallar och övriga idrottsanläggningar i staden har ett ansvar att säkerställa att det vid simhallar med temperaturredreglering i undercentral, finns legionellaförebyggande rutiner.

I den redovisning som inkom från Idrottsnämnden den 14 juni 2013 besvarades inte den del i föreläggandet som avser att vvc-systemen vid Forsgrenska Badet ska utredas fackmässigt av VVS-konsult med kunskap om legionellasäkra utföranden. Det faktum att man tidigare inte påvisat Legionella vid provtagning, eller att man medverkar i ett utvecklingsprojekt för effektivare avdödning av Legionella spp och andra organismer, ersätter inte nödvändigheten av en fackmässig utredning eller behovet av legionellaförebyggande rutiner. Det är nämndens uppfattning att en sådan utredning är nödvändig för att få ett underlag för bedömning om det är rimligt att ställa ytterligare krav på åtgärder mot Idrottsnämnden för att minska risken för bakterietillväxt i ledningssystemen.

